

Nr 38.

Av herr **Johansson, Johan Bernhard**, om meddelande av vissa bestämmelser rörande val i landskommun av kommunalfullmäktige eller landstingsmän.

Vid de betydelsefulla kommunala val och landstingsval, som ägde rum våren 1919, tillämpades vissa särskilda föreskrifter, avvikande från de för ordinarie dylika val gällande bestämmelser och tillkomna i syfte att underlätta valhandlingen för såväl valförrättare som valmän. Bland dessa särskilda föreskrifter, som återfinnas i lagen den 25 februari 1919 och som tillkommo genom 1919 års riksdags beslut på förslag av konstitutionsutskottet i dess utlåtande nr 9, är det vissa, som särskilt berörde valen i landskommuner av kommunalfullmäktige och av landstingsmän. Jag syftar på bestämmelserna i 1—8 och 11 §§ av ovannämnda lag. Enligt 1 § skulle dessa val i kommuner med mer än 3,000 invånare utsättas att äga rum å två på varandra följande dagar, av vilka den ena skulle vara en söndag, och om kommunen var indelad i valdistrikt, skulle denna bestämmelse äga tillämpning å varje särskilt valdistrikt, vars invånarantal översteg 3,000. Enligt 2 § kunde i de nu nämnda fallen ordföranden i vederbörande kommunal- eller distriktsstämma förordna, att valen skulle äga rum den ena dagen i den vanliga stämmolokalen och den andra å tillgänglig lokal inom annan del av kommunen eller distriktet, därest han ansåg detta erforderligt med hänsyn till samfärdsförhållandena eller andra orsaker inom kommunen eller distriktet. I 3—7 §§ förekomma vissa kompletterande och modifierande bestämmelser angående ifrågavarande val, såsom att ordförande i vederbörande stämma kunde utsätta valförrättningen att äga rum jämväl å en påföljande tredje förrättningsdag å tillgänglig lokal inom sådan del av kommunen eller distriktet, där förrättning icke å första eller

andra förrättningsdagen skulle hållas. Och i 8 § stadgas bl. a. att stämмоordföranden kunde förordna, att 1, 2, 3, 5, 6 och 7 §§ skulle gälla vid val även i sådan landskommun eller valdistrikt av landskommun, som den 1 januari 1918 icke uppnått ett invånarantal av 3,000. I 11 § återfinnes en särskild bestämmelse om utsträckning av fullmakts giltighet.

Såsom ovan nämnts, tillkommo de nu refererade bestämmelserna för att underlätta valhandlingen för såväl valförrättare som valmän, detta med hänsyn till den högst betydande ökning i antalet kommunalt röstberättigade, som följde med genomförandet av de ändringar, som i lagarna den 23 december 1918 föreskrevos om de särskilda kommunalförordningarnas lydelse. Att bestämmelserna ur många synpunkter skulle verka i det angivna syftet ligger i öppen dag och påvisades under ärendets behandling vid 1919 års lagtima riksdag så tydligt, att någon utförligare motivering för den saken här icke torde vara erforderlig. Endast ett par synpunkter tager jag mig friheten att här anföra.

Det torde nämligen kanske invändas, att tillräckliga lättnader kunna vinnas genom att kommunen indelas i valdistrikt. Men därmed följer dels den olägenheten, att särskilda röstlängder måste upprättas för de olika distrikten, och dels är det på många ställen svårt att få lämpliga valförrättare. Distriktsindelning kan även vara olämplig med hänsyn till kommunens form och de olika delarnas befolkningskaraktär. Vidare vinnes den fördelen, om valen anordnas såsom på våren 1919, att de valmän, som den ena valdagen äro förhindrade att avlämna sin röst, kunna göra det den andra dagen. Avstånden till förrättningsstället bliva mindre, och trängsel i de på de flesta ställen mycket små vallokaler undvikas, varigenom förrättningen går säkrare och mindre tidsspillan förorsakas valmännen. Slutligen torde böra anmärkas, att allmänheten nog i stor utsträckning har den uppfattningen, att den tillfälliga lagen om vårvalen 1919 liksom andra kristidsförordningar kommer att årligen förnyas, och därför har ingenstädes, så vitt jag har mig bekant, vidtagits någon åtgärd för distriktsindelning, vilket måste göras, innan årets röstlängd fastställts.

Erfarenheten från de 1919 företagna valen giver också vid hauden, att de särskilt för dem gällande anordningarna fungerade utmärkt väl och inga olägenheter så vitt känt är uppstodo.

Vid sådant förhållande och då det även vid kommande kommu-

nala val på landsbygden torde vara starkt av behovet påkallat att i görligaste mån underlätta valförrättningen, synes det synnerligen önskvärt, att ovan berörda, särskilt för valen under våren 1919 stadgade föreskrifter även bleve gällande för blivande ordinarie val och att ändringar i enlighet härmed företoges i vederbörande kommunalförordningar.

Eventuellt kunde den förändringen böra övervägas, huruvida icke, då det gäller ordinarie val, bestämmandet, huruvida flere än en vallokal skall användas, överlämnas till länsstyrelsen efter förslag av stämмоordföranden, i stället för att det vid 1919 års val var den sistnämnde, som i det avseendet hade bestämmanderätten.

Då val av den ena halvan av kommunalfullmäktige skall äga rum i höst, är det önskvärt, att redan årets riksdag beslutar de erforderliga ändringarna i kommunalförordningarna.

Formuleringen av de ändringar i vederbörliga lagparagrafer, som erfordras för genomförande av det förslag, jag här nedan framställer, anhåller jag, att vederbörande utskott måtte ombesörja.

Jag får sålunda vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte för sin del antaga sådana ändringar i vederbörliga förordningar, att de bestämmelser, som återfinnas i 1—8 och 11 §§ lagen den 25 februari 1919 med vissa föreskrifter i fråga om val under våren 1919 av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän, bliva gällande vid kommande val i landskommun av kommunalfullmäktige eller landstingsmän.

Stockholm den 20 januari 1920.

J. B. Johansson,
Fredriksland.